

**Dr. Benet Iván,
Dr. Ébli György**

A FAGAZDASÁG ESZKÖZ- ÉS LÉTSZÁMIGÉNYESSÉGE

A lap májusi számában közölt cikkünkben röviden ismertettük, hogy az ágazati kapcsolatok mérlegét — ÁKM-et — mely területeken tudjuk legjobban elemzéseinkben használni. Most kissé részletesebben mutatnánk be az ÁKM adatokból levezethető értékelést azon a területen, ahol ma szinte a legtöbb szélsőséges nézet megtalálható.

ESZKÖZIGÉNYESSÉG

A termelésben mindenkor lekötött eszközöket általában a termelés (előállított terméktömeg) mennyiségi, vagy értékbeni adataival szokták összehasonlítani ahhoz, hogy az adott terület (ágazat, gazdálkodó egység stb.) adott időszakban kialakult eszközleköttetését vizsgálják. Ez az eszközleköttetés azonban általában nem elég kifejező, hiszen csak az adott technikai szinten engedi a vizsgálat elvégzését. A modernebb technikát nem hagyhatjuk figyelmen kívül, de az így számolt termelés-eszközállomány mutató természetesen magasabb lesz, mint az eszközleköttetési mutatószám. Jelen cikkünkben az eszközleköttetés és eszközigényesség fogalmának használatában különbséget nem teszünk, felváltva használjuk azokat. A fagazdaság alacsony eszközállományú vertikum: sokkal nagyobb arányban részesedik a bruttó termelésből, mint az összes eszközállományból. A már ismertetett okok szerepet játszanak ebben.

A közvetlen eszközigényességi mutatókat az összes álló-, az összes forgó-, és az álló- és forgóeszközállomány együttes összegére is számbavettük. Ezeket a közvetlen mutatókat 100 Ft bruttó termelésre vetítettük. A többi ágazattal való összehasonlítás problematikájaként megemlíthető, hogy az állóeszközállományban az erdők élőfakészlete nem szerepel. Kissé problematikus volt az is, hogy a Központi Statisztikai Hivatal tényezőit fogadtuk el a forgóeszközök számbavételében. Ez ugyanis véleményünk szerint azért szorulna módosításra, mert módszerük szerint csak az év eleji és év végi adatok átlagával számolják az átlagos forgóeszközállományt. Az erdőgazdasági termelés ma már nem annyira idényszerű, mint amilyen volt korábban, mégis helyesebb lenne a negyedéves eszközállomány kronologikus átlagával számolni. Sajnos, összehasonlító elemzésre megfelelő ilyen adatok nem állnak rendelkezésre (1. táblázat).

A fagazdaság *nyersanyagtermelő fázisának* (azaz az erdőgazdaságnak) eszközigényességét a többi blokk hasonló típusú ágazataival összehasonlítva látható, hogy az utóbbiak rendre eszközigényesebbnek mutatkoznak. Az azonban megállapítható, hogy az erdőgazdaság, a mezőgazdaság és az építőipar eszközigényessége között nincs számottevő különbség.

Az erdőgazdaság és a mezőgazdaság fajlagosára szintén közvetlen hatást gyakorolnak a természeti-technológiai sajátosságok. Itt elsősorban az élő munka-

1. táblázat

100,— Ft bruttó termelés
eszközigényessége, Ft, 1968.

Megnevezés	Nyers- anyag- termelő	Fel- dolgozó
	á g a z a t o k	
Fagazdaság	140,5	79,3
Ipari blokk	187,8	90,3
Élelmiszergazdaság	147,2	66,1
Építési blokk	146,4	54,7
Fagazdaság az ipari blokk %-ában	74,8	87,8
az élelm. gazd. %-ában	95,5	119,9
az építési blokk %-ában	96,0	145,0

2. táblázat

Álló- és forgóeszköz-igényesség

Megnevezés	100 Ft bruttó termelés	
	álló- eszköz	forgó- eszköz
	l e k ö t t e s e	
Fagazdaság	64,8	23,6
Ipari blokk	90,7	25,3
Élelmiszergazdaság	71,4	42,7
Építési blokk	44,5	26,8
Fagazdaság az ipar %-ában az élelmiszergazd. %-ában	71,4	93,3
az építési blokk %-ában	90,8	55,3
az építési blokk %-ában	145,6	88,1

tárgyakra, s ezáltal a biológiai törvények nagy szerepére gondolunk. Ebből következően számolnunk kell az újratermelési folyamat viszonylagos hosszúságával, ami a termelés gyors fokozásának talán legnagyobb akadálya. Ebben a vonatkozásban azonban jelentős különbség van az erdőgazdaság és a mezőgazdaság között. Amíg ugyanis a mezőgazdaságban a megtérülési idő általában egy vagy néhány év, addig az erdőgazdálkodásban ez több évtizedet is kitesz.

Az újratermelési folyamat további sajátossága ebben a két ágazatban, hogy a termelési folyamat és a munkafolyamat elválik egymástól. Ez üzemszervezési vonatkozásban is konzekvenciákkal jár, az eszközigényességre gyakorolt hatása pedig a lekötött eszközök szezonális kihasználásában jelentkezik. Ez utóbbi önmagában véve növelőleg hat a nyersanyagtermelés eszközigényességére.

Ha az egyes feldolgozó ágazatok fajlagosait szemléljük, szembetűnik ezek viszonylagosan alacsony volta, valamint egy határozott rangsor, ami kialakul a 4 blokk között. A legalacsonyabb az építőipar fajlagosa, majd az élelmiszeripar, a fafeldolgozó ágazatok és a feldolgozó ipari ágazatok következnek. Ha a fafeldolgozó ágazatok közül a papíripart „kiemelnénk”, a fajlagos értéke 70,— Ft-ról 61,— Ft-ra csökkenne, azaz a fafeldolgozás közvetlenül az építőipar után kerülne.

Ha a nyersanyagtermelő ágazatok eszközigényességét a feldolgozó típusúakéval összehasonlításban szemléljük, látható az előbbieik kifejezetten magas volta. Az eddigi rövid eszmefuttatás indokolja ezt. Még egy összefüggésre szeretnénk itt utalni. A horizontális kapcsolatok vizsgálatakor láthattuk, hogy a nyersanyagtermelő ágazatok nagyjából termelő fogyasztásra, a feldolgozó típusú ágazatok pedig inkább végső fogyasztásra termelnek. Ebből következően az eszközigényesség szintje és a kibocsátás struktúrája között korrelációs kapcsolat regisztrálható.

Az összehasonlítást mind a nyersanyagtermelő, mind a feldolgozó fázisban elvégezve, szembetűnő az ipari blokk megfelelő fajlagosainak kedvezőtlen, ki-

fejezetten magas volta. Második lépcsőben az eszközigenyességi fajlagosok komponensekre bontását kell elvégezni (2. táblázat).

Az állóeszközigenyesség vonatkozásában határozott rangsor bontakozik ki az egyes blokkok között. Építésgazdaság, fagazdaság, élelmiszergazdaság, és ipari blokk a sorrend. Az ipari blokk adatai tehát így is a legkedvezőtlenebbek.

A forgóeszközigenyesség vonatkozásában már nincsen ilyen határozott sorrend. A fagazdaság, az ipar és az építésgazdaság megközelítőleg azonos fajlagos forgóeszközlelkötéssel termel. Ebből a szempontból az élelmiszergazdaság fajlagosa a kiugró érték. Ezt a tényt a már említett természeti-technológiai sajátosságokkal hozhatjuk összefüggésbe. Az alacsony forgóeszközlelkötöttség viszont a fagazdaság fejlesztésének egyre több problémáját jelenti. Bizonyos készletezések szinte szükségszerű elvégzése (tűzifa), az egyre növekvő exportlehetőség sokszor az elégtelen forgóeszközlelkötöttség miatt okoz nehézséget.

A nyersanyagtermelés és feldolgozás, valamint az álló- és forgóeszközigenyesség elemzése után, az egyes blokkok fajlagosait kell bemutatni (3. táblázat).

3. táblázat
Az egyes blokkok eszközigenyessége
1968-ban

Megnevezés	100 Ft bttó ter- melésre jutó álló- és forgó- eszköz, Ft	Fa- gazdaság a többi blokk %-ában
Fagazdaság	88,4	100,0
Ipari blokk	116,0	76,2
Élelmiszergazdaság	114,1	77,5
Építési blokk	71,3	123,9

Ez a kép eltér a korábbiaktól. Blokkszinten vizsgálódva két-két pár alakul ki. Az építésgazdaság a fagazdasággal van együtt, az élelmiszergazdaság pedig az iparral. Különösen szembeűnő az élelmiszergazdaság magas fajlagosa. Az is külön magyarázatot igényel, hogy a fagazdaság mutatója csak 24%-kal magasabb az építésgazdaságénál.

A fenti kérdésekre az adja meg a választ, hogy a nyersanyagtermelő és feldolgozó ágazatok összekapcsolódása a 4 blokkban eltérő. Az építési blokkban és a fagazdaságban ugyanis a feldolgozó ágazatok aránya a blokk összertermelésében 84—85% körül mozog, ezzel szemben az ipari blokkban 74%, az élelmiszergazdaságban pedig csupán 41%-ra tehető ez a szám. Ez utóbbi magyarázza az élelmiszergazdaság viszonylag magas, ipari szintű eszközigenyességét.

Ezzel szemben a fagazdaságban és az építésgazdaságban kisebb eszközigenyességű feldolgozó ágazatoknak a blokkon belüli súlya nagy.

A népgazdaságban átlagosan 100 Ft bruttó termelés eléréséhez 150 Ft álló- és forgóeszközt kellett lekötni 1968-ban. Ha ezzel a fagazdaság 88 Ft-os fajlagosságát összevetjük, teljes megalapozottsággal megállapíthatjuk: a fagazdaság egyszerűen nem magas eszközigenyességű ágazat, fajlagos eszközlelkötése kifejezetten alacsonynak mondható.

A FAGAZDASÁG NÉPGAZDASÁGI SZINTŰ ESZKÖZIGÉNYESSÉGE

Eddigi vizsgálataink csupán a közvetlen, ágazati mutatókra terjedtek ki. Fontos szempont azonban az újratermelési folyamat nyomonkövetése, az ún. tovagyrűző hatások felgöngyölítése. A közvetlen és közvetett eszközleköltéseket is mutatják az ún. halmozott mutatók.

A halmozott mutatókat a következők szerint számolhattuk ki:

$$e_h = e_k (E - A)^{-1}$$

ahol

e_k = egységnyi termelés közvetlen álló- és forgóeszközigényessége

e_h = egységnyi termelés halmozott (közvetlen + közvetett) eszközleköltése

$(E - A)^{-1}$ = az ún. inverz matrix, amelynek elemei a teljes ráfordítási koefficiensek. Ezek azt mutatják, hogy az oldalrovatban szereplő ágazatokból milyen nagyságú kibocsátásra van szükség az oszloprovatokban szereplő ágazatokban, hogy ezek egységnyi végterméket bocsáthassanak a népgazdaság rendelkezésére (4. táblázat).

4. táblázat

A halmozott eszközigenyesség

Megnevezés	100 Ft termelés halmozott eszközleköltése, Ft	Fagazdaság a többi blokk %-ában
Fagazdaság	198,3	100,0
Ipari blokk	247,5	80,1
Élelmiszergazdaság	273,5	72,5
Építési blokk	207,0	95,8

5. táblázat

Egyes blokkok teljes állóeszközigényessége

Megnevezés	100 Ft termelés teljes eszközleköltése, Ft	Fagazdaság a többi blokk %-ában
Fagazdaság	216,9	100,0
Ipari blokk	260,5	83,3
Élelmiszergazdaság	221,5	97,9
Építési blokk	179,4	120,9

A közvetett eszközleköltéseket is tartalmazó halmozott mutatók két vonatkozásban mutatnak lényeges eltérést a közvetlen fajlagosoktól, már ami a blokkok egymáshoz való viszonyát jelenti. Egyrészt az élelmiszergazdaság — az élelmiszeripar magas közvetett eszközleköltése miatt — a legeszközigényesebb blokká válik; másrészt a fagazdaság mutatkozik a legkisebb eszközigenyűnek. Mindez arra utal, hogy a fagazdaság közvetett eszközleköltése, az ágazati kapcsolatok 1968. évi rendszerében, viszonylag alacsonynak mondható.

Óvakodnunk kell azonban a halmozott mutatók túlértékelésétől. Van ezeknek ugyanis egy nagy hiányosságuk, ti. az, hogy a közvetett hatások felgöngyölítése nem tökéletes. Csak a hazai termelésre terjed ki, „megáll” a külkereskedelem előtt. Hazánk nyitott gazdaság lévén, végzetes hiba lenne az elemzést itt befejezni. Az importanyagok ugyanis bekerülve a hazai termelőfolyamatba közvetlen eszközleköltés nélkül növelik meg a bruttó termelési értéket. Ez azonban látszólagos, hiszen értük cserébe exportot kell adnunk. Éppen ezen a tényen alapul az importanyagok eszközigenyének felgöngyölítése. Ennek a szám- szerűsítésnek az a lényege, hogy relációs bontásban az importtal azonos deviza- forint értékű exporthoz szükséges eszközleköltést vesszük figyelembe. Így a teljes mutató segítségével a külkereskedelemben jelentkező „közvetett” hatások is felgöngyölíthetők, s ez a fagazdaság szempontjából különösen jelentős (5. táblázat).

Ezek az ún. teljes mutatók már tökéletesebben jelzik a népgazdasági szintű eszközigenyességet. Amint láttuk, a fagazdaság magas importigényű ágazat. Ezzel magyarázható, hogy népgazdasági szinten mérve állóeszközigenyessége 21%-kal felülmúlja az építésgazdaságét. Az iparénál és az élelmiszer-gazdaságénál viszont kisebb. Mindez ismételtén aláhúzza azt a tényt, ami egyben eszközigenyességi elemzésünk legfontosabb következtetése is, hogy ti. ha az előfakészletek értékét nem vesszük figyelembe, akkor a fagazdaság a magyar népgazdaságnak viszonylag alacsony eszközközléssel termelő blokkja. A fagazdasági blokk eszközigenyessége és a kibocsátás mértéke, szerkezete között szoros korrelációs kapcsolat van. Az eszközigenyesség alacsony, ezért az intenzívebb fejlesztés — az importmegtakarításon kívül is — előnyöket rejt magában.

A LÉTSZÁMIGÉNYESSÉG

Az élönmunkával való takarékos gazdálkodás korunk egyik legfőbb, megoldandó problémája. Égető ez azért, mert egyre több munkaalkalom van, s relatíve csökken a foglalkoztatottak száma is. A fagazdaság létszámszükséglete magas, a foglalkoztatottak részaránya megegyezik a bruttó termelésből való részesedésével. A közvetlen létszámgényesség vizsgálatának mutatóit a 6. táblázatban tüntettük fel.

6. táblázat

Közvetlen létszámgényesség 1968-ban a nyersanyagtermelő ágazatokban

Ágazatok	1 millió Ft bruttó termelés közvetl. létszámgénye (főben)	Erdőgazdaság = 100%
Erdőgazdaság	18,5	100,0
Kitermelői ipar ...	4,6	24,9
Mezőgazdaság	13,2	71,4
Építőanyagipar	7,6	41,1

7. táblázat

Feldolgozó ágazatok közvetlen létszámgényessége

Ágazatok	1 millió Ft bruttó termelés közvetl. létszámgénye (főben)	Fafeldolgozás = 100%
Fafeldolgozás	6,3	100,0
Feldolgozó ipari ágazatok	7,1	112,7
Élelmiszeripar	2,4	38,1
Építőipar	8,7	138,1

Az összehasonlítást elvégezve, kitűnik az erdőgazdaság magas létszámgényessége. Egységnyi termelés előállításához átlagosan négyszer több embert kell foglalkoztatni az erdőgazdaságban, mint pl. a kitermelőiiparban. Az építőanyagipar létszámgényessége is kevesebb mint fele az erdőgazdaságnak. A másik kifejezetten létszámgényes nyersanyagtermelő ágazata a népgazdaságnak a mezőgazdaság. Annak ellenére, hogy a mezőgazdaságban az elmúlt évtizedben a foglalkoztatottak aránya és abszolút száma is csökkent, még 1968-ban is 13 főt kellett átlagosan lekötni 1 millió Ft mezőgazdasági termék előállításához. Az erdőgazdaság magas létszámgényessége kapcsán célszerű utalnunk a foglalkoztatottak rossz korösszetételére, szakképzettségére stb., s arra a tényre, hogy a legnehezebben gépesíthető munkafolyamatok sokasága miatt a termelés technológiából következően magas az élönmunkaigény. Azt a régi szemléletet is nehéz legyőzni, hogy az erdőgazdasági munka téli, kiegészítő jellegű. A munkák gépesítése során csak az utóbbi néhány évben történt előrelépés. Megmutatkozik ez a közelítés, rakodás gépesítésében, de az alacsony állóeszközállomány

után képződő fejlesztési alap csak nagy támogatás mellett tud kellő fedezetet nyújtani ezen nehéz fizikai munkák gépesítésére. Második lépcsőben a feldolgozó fázisban nézzük meg a létszámgényességet (7. táblázat).

A feldolgozó szférában már a fagazdasági blokk ágazata nem mutat kiugró létszámgényességet. Ebben a vonatkozásban, a feldolgozó fázisban az építőipar vezet (8,7 fő), majd a feldolgozó ipari ágazatok, a fafeldolgozás és végül az élelmiszeripar. (Csupán érdekességgént megjegyezzük, amennyiben a fafeldolgozást papíripar nélkül tárgyalnánk, a létszámgényesség a feldolgozóipari ágazatok szintjére emelkednék.) Az összehasonlítás alapján szembevetendő az élelmiszeripar rendkívül alacsony létszámgényessége. A viszonylag kedvező fajlagos mutató hűen tükrözi a fafeldolgozási ágazatoknak az utóbbi időben végrehajtott fejlesztését. Több nagy teljesítményű fűrészüzem jött létre, a lemezipari termelőegységünk világviszonylatban is nagyinak számít stb. A technológia gépesítettsége műszakilag ezen feldolgozó tevékenységi körben szinte teljesen megoldott, pusztán a beruházási forrás előteremtésén múlik a további létszámcsoportosítás (pl. faanyagrakodás stb.), ill. létszámcsoökkentés megoldása. A közvetlen létszámgényesség vizsgálatának befejező lépéseként az egyes blokkokat célszerű egymással összehasonlítanunk (8. táblázat).

8. táblázat
Az egyes blokkok közvetlen
létszámgényessége

Megnevezés	1 millió Ft bruttó termelés közvetl. létszámgénye, fő	Fagazdaság =100%
Fagazdaság	8,1	100,0
Ipari blokk	6,4	79,0
Élelmiszergazdaság	8,8	108,6
Építési blokk	8,5	104,9

Amint látható, blokk szinten más képet kapunk, mint amit az egyes fázisokban láttunk. Az egyes blokkokat vizsgálva, nivellálódás figyelhető meg. Lényegében csak az ipari blokk létszámgényessége tér el a többiétől, aminek a ki-termelőipar alacsony fajlagos létszámléköltése az oka. Érdekesnek tűnik, hogy az élelmiszergazdaság a leglétszámgényesebb blokk, jóllehet, a fagazdasági ágazatok fajlagosai rendre felülmúlták a mezőgazdaságét, illetve az élelmiszeriparét. Az is érdekes, hogy az építésgazdaság mutatkozik nagyobb létszámgényességűnek a fagazdaságnál. Mindezekre a blokkon belüli eltérő struktúrák nem adnak magyarázatot. Az erdőgazdaság magas fajlagosa „eltűnik” a fagazdaságban, mivel az ágazat blokkon belüli súlya csupán 15⁰%. Ezzel szemben az élelmiszergazdaságban nagy (mintegy 59⁰%-os) súlya van a mezőgazdaságnak, így érthető a blokk magas létszámgényessége. Ugyanezt az építési blokkra vonatkozóan az építőipar 84⁰%-os részesedése magyarázza.

Az egyes blokkok létszámgényességének összehasonlításakor érintenünk kell a munkaerő technikai felszereltségének kérdését is (9. táblázat).

9. táblázat

Az egyes blokkok technikai felszereltsége

Megnevezés	1000 főre jutó		Fagaz- daság = 100%
	összes eszköz, millió Ft	ebből álló- eszköz	
Fagazdaság	109,0	80,0	100,0
Ipari blokk	181,0	141,5	166,1
Élelmiszergazdaság	129,4	81,0	118,7
Építési blokk	83,9	52,4	77,0

Az adatok tanúsítják, hogy a fagazdaságban a munkaerő technikai felszereltsége alacsony. Ugyanez tűnik szembe az építési blokknál is. Az ipari blokkban a legmagasabb a munka technikai felszereltsége. Az élelmiszergazdaságé nem egészen 20%-kal magasabb a fagazdaságénál. Ha a technikai felszereltséget és a létszámgényességet együtt nézzük, megállapíthatjuk, hogy a kevésbé létszámgényes blokkok technikai felszereltsége általában magasabb. *A fagazdaságban a munka technikai felszereltsége viszonylag alacsony, ezzel szemben a termelés fajlagos létszámszüksége viszonylag magas.*

**A FAGAZDASÁG NÉPGAZDASÁGI
SZINTŰ LÉTSZÁMGÉNYESSÉGE**

Az ágazati szintű elemzés után helyezzük bele az egyes blokkokat a népgazdasági újratermelési folyamatba és göngyölítsük fel az ún. *közvetett létszámleköötéseket*.* Ezek nem a kérdéses ágazatokban, hanem a népgazdaság más ágazataiban jelentkeznek (10. táblázat).

10. táblázat

A halmazott létszámgényesség az egyes blokkokban

Megnevezés	1 millió Ft termelés létszámgényessége			Fa- gazdaság = 100%
	Halmo- zott	Ebből köz- vetlen	Köz- vetett	
Fagazdaság	13,8	8,1	5,7	100,0
erdőgazdaság	23,2	18,5	4,7	168,1
fafeldolgozás	13,2	6,3	6,9	94,9
Ipari blokk	12,8	6,4	6,4	92,8
Élelmiszergazdaság	18,7	8,8	9,9	135,5
Építési blokk	14,6	8,5	6,1	105,8

A halmazott adatok, amelyek népgazdasági keresztmetszetben mutatják a létszámgényességet, némileg más képet mutatnak, mint a közvetlen fajlagosak.

Szembevetve az élelmiszergazdaság magas közvetett létszámgénye, ami főként az élelmiszeriparnak tudható be. Ennek következtében az élelmiszergazdaság kiemelkedik a többi blokk közül.

A másik három blokk halmazott létszámgényessége nem mutat nagy eltérést. A közvetett létszámgény az ipari blokk esetében megegyezik a közvetlennel, ezzel szemben a fagazdaságban és az építési blokkban alatta marad.

* A közvetett létszámleköötéseket is mutatják a halmazott fajlagosok. Ezek kiszámítása az eszközgényességgel analóg módon történik.

11. táblázat

A foglalkoztatottak struktúrája a népgazdaságban 1968-ban

Á g a z a t	Közvetlen létszámlekötés		Végtermék halmozott létszámlekötése	
	fő	megoszlás, %	fő	megoszlás, %
Erdőgazdaság	47 800	1,1	7 807	0,2
Fafeldolgozás	93 446	2,1	72 430	1,6
Fagazdaság	141 246	3,2	80 237	1,8
Kitermelő ágazatok	288 466	6,4	146 168	3,3
Feldolgozó ágazatok	1 250 402	27,9	1 257 341	28,1
Ipari blokk	1 538 868	34,3	1 403 509	31,4
Mezőgazdaság	1 290 300	28,8	762 119	17,0
Élelmiszeripar	163 387	3,6	853 921	19,1
Élelmiszergazdaság	1 453 687	32,4	1 616 040	36,1
Építőanyagipar	93 172	2,1	25 580	0,6
Építőipar	485 003	10,8	765 195	17,1
Építési blokk	578 175	12,9	790 775	17,7
Tercier ágazatok	765 313	17,2	586 726	13,0
Népgazdaság	4 477 287	100,0	4 477 287	100,0

A fagazdaság közvetett létszámigényessége viszonylag alacsony. Emögött a fafeldolgozó ágak magas közvetett igénye húzódik meg, amit viszont blokk szinten az erdőgazdaság alacsony közvetett lekötése tompít. A fagazdaság viszonylag alacsony közvetett igényében a kapcsolódó ipari ágazatok alacsony közvetlen létszámigénye is szerepet játszik.

A közvetlen és halmozott mutatók különböző mértékű eltérései arra is felhívják a figyelmet, hogy célszerű lehet a népgazdaságban foglalkoztatottak ágazatok közötti megoszlását kétféleképpen is számításba venni. Két tényezőre kell itt felfigyelni (11. táblázat).

Az egyik szempont, ahogyan a statisztika is közli az adatokat. Ez a közvetlen (ágazati) létszámlekötés struktúrája. Ebből kitűnik, hogy az ipari és az élelmiszergazdasági blokk foglalkoztatja a munkaerő $\frac{2}{3}$ -át, a fagazdaság pedig 3,2 százalékát. A másik szempont az ágazatközi kapcsolatok figyelembevétele, s ennek alapján a munkaerő „újraelosztása”. Az így kialakuló új munkaerőstruktúrát már részletesebben kell magyarázni. Vegyük az erdőgazdaság példáját. A vertikális és horizontális ágazati kapcsolatok elemzésekor láttuk, az erdőgazdaság mely ágazatok termelését milyen mértékben használta fel, illetve mely ágazatoknak milyen értékben bocsátott ki termeléséből. Ez utóbbi rész létszámigénye viszont tulajdonképpen nem más, mint más ágazatoknak az erdőgazdaság területén jelentkező létszámlekötése. Ez tehát levonandó az itt foglalkoztatottak létszámából. Ezzel szemben az erdőgazdaság által „idegen” ágazatokból felhasznált termékek munkaerőigénye hozzáadandó az erdőgazdasági

ágazat foglalkoztatottjaihoz. Az előbbi tétel — 40 749 fő, az utóbbi pedig +756 fő, s különbségük pontosan kiadja a kétféle foglalkoztatottsági struktúra erdőgazdaságra adódó eltérését ($47\,800 - 7807 = 39\,993$). Hasonló a logikai összefüggés a többi ágazat esetében is.

Érdeemes az egyes blokkokat külön-külön is megvizsgálni. A fagazdaság és az ipari blokk esetében a közvetlen létszámlekkötés a magasabb, azaz ez a két blokk 1968-ban kevesebb munkaerőt „igényelt” más ágazatoktól, mint amennyit nekik „adnak”. Ezzel szemben az élelmiszergazdaságban és az építési blokkban az átgyűrűztetés után mutatkozik nagyobb munkaerő létszám. Itt tehát fordított az összefüggés.

Érdekes a kétfajta ágazattípust külön-külön vizsgálni. Levonható az a következtetés, hogy a *feldolgozó ágazatok a valóságban általában több munkaerőt kötnek le, mint amit ténylegesen kimutatnak, ezzel szemben a nyersanyagtermelő ágazatokat ténylegesen kevesebb munkaerő „terheli” a kimutatottnál.* Áll ez a tétel a fagazdasági vertikum két területére is.

*

Cikkünk közreadásával az a szándék vezérelt bennünket, hogy — ha szerény mértékben is — hozzájáruljunk a fagazdaság közgazdasági kérdéseinek tisztázásához, ismereteink gyarapításához.

Elemzőmunkánk során a fő hangsúlyt a vertikális kapcsolatok nyomomonkövetésére, a végtermékszemlélet érvényesítésére helyeztük. Eközben azonban mind a nyersanyagtermelést, mind a feldolgozó tevékenységet külön-külön is elemeztük.

A kapott eredmények értékelésekor nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy azok az 1968. évi tényhelyzetet tükrözik és a fagazdaságon belüli problémáinkat is jellemzik.

Nyomatékosan utalni szeretnénk arra, hogy az itteni elemzés csupán kezdeti lépésnek tekinthető. Szükségesnek tartjuk a munka szélesebb körben való folytatását. Hasznos lenne a vizsgálatnak újabb évekre való kiterjesztése, valamint a makroszintű elemzésnek a mikroszféra felé való közelítése, konkrétizálása.

Д-р Бенет И.—д-р Эбли Д.: НЕОБХОДИМЫЕ СРЕДСТВА И ЧИСЛЕННОСТЬ РАБОЧЕЙ СИЛЫ ДЛЯ ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА

Вертикальная интеграция лесного хозяйства считается народно-хозяйственным сектором, требующим относительно мало средств производства. Специфичное использование средств производства является низким. Интенсивное развитие имеет и дополнительные выгоды, наряду с экономией древесных импортов.

Необходимая численность рабочей силы вертикальной интеграции — в области производства сырья является высокой, но в области для переработки сырья — относительно низкой. Техническое снабжение этих работ считается относительно низким, следовательно, из-за этого возникает большая потребность в численности рабочей силы. В то же время косвенная потребность в численности рабочей силы сектора является низкой. Сектор производства сырья характеризуется вышеуказанным в общих чертах. Дальнейшее изучение в этом направлении ещё продолжается.

Dr. I. Benet—dr. Gy. Ébli: The demand in means and number of people in the vertical production of the forestry

The vertical production of the forestry is in the Hungarian People's Economy a section producing with a relatively low engagement of means. Its specific engagement of means is definitive low. Besides the advantage of savings in the wood import its more intensive development has also other advantages.

The demand in number of people of the vertical forest production is very high in the primary producer sphere, but already the processing, does not show such an excellent demand. The level of the technical equipment for the works is relatively low and this is the reason for a relatively high demand in number of people. In the same time the indirect demand in number of people of the section is very low. The primary producer sphere sections are characterised generally in the same way. The analysis and the clearing up of the economic questions has been progress in the vertical forest production.